

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveša«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Prešernova ulica 611. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za izposojnino 80 Din. Član sekcije J. U. U. plačuje list s članstvom. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šte. rač. 11.197. Telefon 3113

Engelbert Gangl 60 letnik

Iz »Sok. Prosveša«

Iz vrst slovenskega učiteljstva je izšlo lepo število mož, ki so s svojim delom utirali nova pota in utrjevali temelje kulturnemu in gospodarskemu dvigu svojih rojakov. Prvak med njimi, znan in poznan ne samo med jugoslovanskimi učitelji, ampak med vsem našim narodom, pa tudi med slovanskimi narodi preko mej naše širne in svobodne domovine, je ENGELBERT GANGL.

Hoteč koristiti in pomagati svojemu narodu, si je izbral najlepši in najčastnejši, četudi najtežji poklic. Postal je učitelj in vzgojitelj mladine, dobro vedoč, da je to treba dobro pripraviti za borbo življenja, ker je le dobro vzgojena in z nacionalnim duhom prežeta mladina bodočnost naroda.

Gangl kot učitelj

ni izbiral mest in iskal udobnosti, prijel je za delo tam, kjer so mu ga odkazali. Oklenil se je mladine, šole in naroda z vso dušo in vršil je svoje poslanstvo z vso vnetostjo, vztrajnostjo in požrtvovalnostjo.

Tovariš med tovariši je cenil in spoštoval svoje sodelavce, poslušal njihova življenjska izkustva in modre nasvete.

Lastna pridnost in želja po samoizobrazbi sta ga dvigali višje in višje. Ko je bilo treba mladini dobrih učnih knjig — šolskih beril, se je učitelj Gangl lotil z vso vnetostjo in ljubeznijo tega dela. Poudaril je mladini vrsto »beril«, katerih polnosti še danes ni nikdo prekobil.

Kako pa tudi ne, saj je

Gangl priznan pesnik in pisatelj.

Prežet z vso dušo ljubezni do mladine, ji je poklanjal skoraj leto za letom bogate darove svojih duševnih sil. Kdo naj našteje vse, kaj je napisal svoji mladini, vneto in navdušujoč jo za vse lepo in dobro!

Hotel pa je še ožjih in trajnejših vezi z narodovim podmladkom. Ustanovil je list »Zvonček«, ki mu je bil urednik in neumorni sodelavec. V »Zvončku« je kramljal učiteljski urednik, pesnik Gangl, kakor le on zna.

Našo literaturo je obogatil z mnogimi deli, plodom svoje velike duševne sile. Koliko njegovih del strokovne, kritične,

pripovedne in pesniške vsebine je v raznih znanstvenih in leposlovnih listih.

Znana so njegova dramatska dela, ki so bila večkrat z uspehom igrana. On išče resnico, lepoto in dobroto, temelje resnične umetnosti, ki jih nosi sam globoko v srcu.

Gangl pa je in ostane v prvi vrsti učitelj. On ljubi ta poklic, ki mu je solnce življenja, zato zastavlja vanj vse in se ne boji trpljenja in preganjanj. Z vsemi silami se trudi, da združi slovensko učiteljstvo v močno stanovsko organizacijo. Kaj je bil

Gangl kot organizacijski delavec,

kaj je bil on nekdanji »Zvezi«, ni mogoče dovoljno poudariti. Preogromno je to delo, velike so žrtve, ki jih je on doprinesel v prid učiteljske skupnosti in moči.

Nekoliko moremo doumeti njegovo veliko delo, ako prelistamo letnike »Učiteljskega tovariša«, kjer se je prvič oglašil l. 1892. Od tedaj je bil Gangl stalni sodelavec stanovskega glasila, v katerem je vzbujal stanovsko zavest in zanimanje za prosvetno delo.

Da pa je mogel svoje sile, svoje globoko socialno čustvovanje polno uveljaviti, je sprejel kandidacijo za deželnega poslanca in bil izvoljen s častno večino.

Gangl kot poslanec in politik ni pozabil, da je učitelj. Z vso njemu dano odločnostjo in s svojim bogatim govorniškim darom je branil pravice zatiranih in preganjanih, med katere je spadalo tudi tedanje učiteljstvo.

Ko je postal leta 1900.

Gangl urednik Učiteljskega tovariša,

je zastavil svoje pero krepko in odločno v obrambo stanu in njegovih pravic. V »Učiteljskem tovarišu« je tistega leta podal izjavo, da bo zastopal interese jugoslovanskega učiteljstva, zato bo objavljati spise v slovenskem in hrvaškem jeziku, da s tem uresničimo in oživimo oni prekrasni ideal, ki navdušuje vsakega pravega Slovana — namreč združenje in zблиžanje jugoslovanskega naroda.

Koliko je moral Gangl pretrpeti zaradi uredništva in duhovnega vodstva učiteljstva, more doumeti le tisti, ki je poznal

tedanje čase in politične razmere. Vse tedaj mogoče sile so bile edine v tem, da uničijo srbofilski »Učiteljski tovariš« in njegovega urednika, našega borca in idejnega voditelja.

Urednik Gangl je trajno pripravljalo slovensko učiteljstvo na oni veliki dan, ki je moral priti. Njegovo delo je rodilo to, kar je želel in hotel, uedinjenje in združenje vsega jugoslovanskega učiteljstva.

Ko ga je leta 1919. klicala dožnost in potreba na drugo odgovorno mesto, je odložil uredništvo »Učiteljskega tovariša«, ko si je stekel z njim neveljivih zaslug za našo stanovsko zavest in skupnost.

Gangl pa ni bil samo idealen organizatorični delavec in probuditelj slovenskega učiteljstva,

Gangl je tudi gospodarski organizator.

Njegovo delo so razne učiteljske gospodarske organizacije in ustanove, kakor »Učiteljska tiskarna«, »Učiteljska hranilnica in posojilnica«, »Učiteljski konvikt«, sedaj »Učiteljski dom« i. dr., ki danes prospevajo v ponos inčijatorju in organizatorju, pa v krepko podporo učiteljskemu stanu v idejnih borbah. Gangl je imel globoke vpoglede in je dobro čutil, da bo moč učiteljske organizacije jaka le tedaj, ako bo imela močno in trdno oporo v zdravih gospodarskih ustanovah. Ta misel je bila prava, ki je rodila sedanje močno, odpora in dela zmožno edinico v Jugoslovanskem učiteljskem združenju. Načelo, da je treba vsaki idejni organizaciji krepke gospodarske osnove, ostane veljavno za danes in za bodoče, zato mora sleherni učitelj slediti tej veliki zamisli našega jubilaranta.

Po prevratu l. 1918. je zasijalo narodnemu šolstvu in učiteljstvu solnce svobode. Tedaj je stopil na čelo prosvete

Gangl kot višji šolski nadzornik.

Z mladeniškim ognjem se je lotil naš jubilarant organizatoričnega dela na šolskem in prosvetnem polju s polnim razumevanjem in srcem. Razmah, ki ga je tedaj doživel našo šolstvo, je tako velik in tako vsestranski, da si prej niti v sanjah nismo mogli nekaj enakega predstavljati. Otvorjale so se nove narodne in meščanske šole, otvarjali novi razredi. Na Koroško in v Prekmurje so hiteli navdušeni učitelji — narodni borci, da poneso našo besedo in ljubezen do nove države med do tedaj zaslužnjeni narod. Plemenit v duši, blag v srcu, vnet za napredek šol-

Jože Župančič, Litija:

Ob jubileju učiteljskega in sokolskega vzornika

Letos, o Martinovem bo dopolnil Engelbert Gangl svoj 60. rojstni dan. O Ganglu pisati je res skoro odveč, saj ga pozna vsa mala vsak šolarček bodisi iz učnih knjig, bodisi iz pripovedovanj svojih učiteljev, pozna ga vsa naša jugoslovanska javnost, njegovo ime pa izgovarjamo po najbolj odročnih naseljih z ljubeznijo in z vdanim spoštovanjem tisoči in tisoči, ki se prištevamo k mogočnim sokolskim armadam.

Odveč bi bilo pisanje o Ganglu tudi iz razloga, ker je brat Engelbert sam vtelesena skromnost, ki gotovo ne prenaša bučnih besedi in laskavih priznanj. Vendar vršimo le svojo prijetno dolžnost, če ob čestitem jubileju našega tovariša napolnimo predal »Učiteljskega tovariša« z ugotovitvami, kaj pomenja naš jubilarant za učiteljski stan, za sokolski pokret, za našo literaturo in za splošni napredek našega naroda in države. Ze pred desetletjem, ko je stal petdesetletnik Gangl še v aktivnih vrstah učiteljskega stanu in organizacije, je iznesel »Učiteljski tovariš« uspehe Ganglovega dela pred naše stanovske vrste. Od tedaj je stopil med nas nov učiteljski rod, temu naj pokažemo znova uspehe našega vzornika, — ne kakor je rečeno njemu v pohvalo, saj vemo, da zanika jubilarant vsake osebnosti kult. — naše besede naj veljajo zgolj uspehom in pokretu, s katerim je povezano Ganglovo ime in njegova oseba v naših vrstah.

Iz Metlike, središča nežne pokrajine belih rojakov, se je napotil v šole, odločil se je za učiteljski poklic, naker se je odpravil kot 19-letni mladenič na prvo službeno mesto v Budanje nad Vipavo. Ko je dobil službo v Ljubljani, se je precej lotil dela v učiteljski organizaciji, ki je bila tedaj še majhna in slabotna. S pojavom iniciativnega in odločnega

stva in procvit narodne prosvete v osvobodjeni domovini, je vršil Gangl z vso vnetostjo visoke in odgovorne posle v zadovoljstvo učiteljstva in šole. S ponosom smo zrlj vanj, našega tovariša in voditelja. Prej dobro nam je vsem njegovo delo v spominu, zato ga ni učitelja, ki ne bi imel Gangla samo v hvaležnem spominu, ampak tudi v srcu.

Ljubezen do naroda in želja po svobodi in bratstvu je zanetila v njem Tyrševe ideje, da je postal

Gangl navdušen sokolski delavec in propagator sokolske ideje.

Že leta 1910. je bil izvoljen za predsednika društva »Sokolski dom v Idriji« in še tisto leto za prvega župnega starosta v Logatcu. Z besedo in peresom je spodbujal »Sokole« in narod k narodnemu in sokolskemu delu.

Takoj po vojni vidimo med prvimi delavci za oživiljenje »Sokola« brata Gangla, ki kot načelnik izobraževalnega in časniškega oddelka dela, bodri in navdušuje. Videč, da je bodočnost sokolstva v mladini, ustanovi list »Sokolič«.

Gangl Sokol-borec se dviga vidno v sokolskih vrstah. Leta 1921. ga izvolijo za namestnika staroste JSS. Njegov preudar ni in odločni nastop, ki je vedno v skladu s sokolskimi načeli, mu pridobiva širom domovine v sokolskih vrstah neomajano spoštovanje in zaupanje. Po dr. Orazmavi smrti je postal starosta sokolskega saveza.

Ko pa je bila z zakonom ustanovljena vsedržavna viteška organizacija »Sokola kraljevine Jugoslavije«, tedaj mu je bila podeljena najvišja čast in največje odlikovanje, saj je bil postavljen za prvega podstarosta. Ta čast in veliko priznanje za njegove žrtve, napore in uspehe, je odjeknila po vsej državi, posebno pa še v učiteljskih vrstah. K tem velikim odlikovanjem smo počaščeni po bratu Ganglu vsi učitelji.

Kot 60-letnik stoji Gangl-borec krepko na čelu mogočni narodni armadi. Leta, delo in napor mu niso uklonili telesa, ker ga obvladuje in krepi močna duša, prožeta iskrenega nacionalizma in prave sokolske ideje.

Izvršeno delo v prid šole in učiteljstva, prosvete in nacionalnega preporoda naroda naj ga krepi tudi v bodoče, da bo nam kot tovariš-učitelj in Sokol-borec še dolgo vrsto let kazal pot, po kateri nam je hoditi, da bomo pravi vzgojitelji svojega naroda in vredni borci za svobodo velike Jugoslavije.

Gangla pa je zavel nov duh v učiteljskih vrstah. Učiteljska organizacija je napredovala v mogočnem zaletu: številčno in s tem seveda vzporedno tudi idejno. Gangl je bil tisti, ki je spoznal, da uspeva stan le, če bo naslonjen na gospodarske temelje in na močan tisk.

Podlaga vsemu je bila »Učiteljska tiskarna«, ki so jo kupili od prejšnjega lastnika Kleina za 48.000 kron, danes pa predstavlja milijonsko imetje. Pred 35 leti je sprožil zamisel ustanovitve mladinskega lista, izšel je »Zvonček«, ki mu je bil on sam pazljiv vrtnar in 25-letni urednik. Do pred vojne je bila »Naša bodočnost« glasilo naše napredne mladine, vez med učiteljstvom in narodnimi starši pa je vzdrževal list »Domače ognjišče«, ki ga je istotako uničila vojna vihra. Vsem trem listom je kumoval ob rojstvu Gangl, ki je pomagal ustanavljati še »Učiteljsko hranilnico in posojilnico«, »Učiteljski konvikt« in druge naše ustanove. Prelistajte starejše letnike našega stanovskega glasila, v njih najdete obilico člankov izpod Ganglovega peresa — odločnih, borbenih in polnih upanja v vero lepših dni! V orumenelih listih »Učiteljskega tovariša« pa je skrito mnogo, mnogo Ganglovih sil, saj jih je spočetka sourejeval (od l. 1898. do 1903.), kasneje pa je bil tudi glavni urednik »Učiteljskega tovariša«.

Poglavje zase je sodelovanje tovariša Gangla kot vodnika v naši stanovski organizaciji, tako v predvojnih letih, med vojno, zlasti pa še po vojni, ko je bila prav njegova zasluga, da se je po burni, viharji ustanovni skupščini rodila vsedržavna učiteljska organizacija, utemeljena na jugoslovanskem nacionalnem principu.

Pred leti je stopil Gangl v pokoj kot višji šolski nadzornik in dvorni svetnik, in tedaj je posvetil vse proste sile sokolski ideji še bolj kakor prej. Sokolstvu se je posvetil že kot mlad učitelj v Idriji. Avstrijska oblast so videla v njem nevarnega sovražnika in so ga ocenila kot: »Hetzednerja«, urednika »des serbophilischen Lehrerblattes« itd., v službi so ga preganjali z vsemi sredstvi ter so z namenom, da ga preženo, ukinili njegov razred. Pognali so ga tudi v vojno, a njegove volje niso uničili. Gangla je poplačala Usoda za vso trnjevo pot slovenskega hlapca Jerneja obilo. Sam kralj Aleksander ga je postavil na čelo organizacije, ki ji starostuje njegov prvorojenec, prestolonaslednik Peter. Ne samo v mejah naše države, po vsem slovanskem svetu je sokolski vojvoda brat Engelbert Gangl med najbolj popularnimi osebami.

Gangl pa je tudi med najbolj plodonosnimi našimi književniki. Naše šolske knjižnice hranijo kopico mladinskih knjig, ki jih je poklonil mladi generaciji naš pesnik in pisatelj. Učiteljstvo še vedno s pridom uporablja Ganglovo čitanko. Ne mine niti ena šolska, sokolska ali sploh nacionalna akademija, v kateri ne bi bil zastopan Gangl kot literat. Obogatil pa je od l. 1896., ko je napisal za CMD igrice »Materine sanje«, tudi našo gledališko literaturo, njegov »Sin« je preveden celo v srbohrvaščino in poljščino. V nedogled bi se razširil naš stolpec, ko bi podrobno navajali še ostale zasluge jubilara kot govornika, novinarja, kritika, podrobnega nacionalnega delavca; sploh menda ni poprišča v javnem udeleževanju, koder se ne bi v teku svojega povsem narodu in državi poklonjenega življenja pojavil naš jubilar.

Ko izrekamo našemu vodniku in vzorniku najiskrenejše čestitke k 60. rojstnemu dnevu, si želimo dvojega:

Naj ga ohrani Usoda še mnogo, mnogo let med nami, zdravega in delovnega, kakor doslej!

V naših vrstah pa naj najde mnogo, mnogo posnemalcev, da bo rastel vsak posameznik našega stanu navzgor — v kraljestvo Dela!

Tako bodi!

V namenu, da čujemo ob pomembnem življenjskem jubileju tudi jubilarne besede, sem ga poiskal v njegovi delovni sobi v pisarnici »Učiteljske tiskarne«.

Engelbert Gangl je povedal svojim stanovskim tovarišem in bratom Sokolom tele besede:

V pogledu odnosa učiteljstva do Sokolstva je moje stališče popolnoma jasno in nedvoumno. Izraziti ga moram čisto na kratko tako: Nikjer v slovanskem svetu — torej tudi v Jugoslaviji — ni dano nacionalnemu učiteljstvu toliko možnosti za delo med najširši mi plastmi naroda, kakor v Sokolstvu.

V naši državi večina učiteljstva to moje stališče pravilno umeva in ga v praksi izvaja v polnem obsegu. Na letošnji glavni skupščini JUU v Ljubljani sem to izrečno naglasil, poudarjal, da bi bilo v mnogih sokolskih društvih in četah sokolsko delo nemogoče brez požrtvovalnega sodelovanja bratov in sester iz učiteljskega stanu. Osebnostno poznam na tisoče učiteljev in učiteljic v vseh predelih naše države in v slovanskem svetu, ki zavzemajo v našem Sokolstvu vodilna mesta v upravi in prosveti, v tehničnem delu, v statistiki, v socialnem skrbstvu, v časopisju — sploh v vseh panogah tako bogato in vsestransko razčlenjenega sokolskega vzgojnega delovanja.

Ker je sokolsko delo predvsem vzgojno, je že po tem dejstvu samo logično, da vidimo pri sokolskih poslih v aktivni tvornosti pripadnike učiteljstva: od otroških vrtcev do univerz. Nobeno drugo nacionalno delo — razen sokolskega — ne združuje v enem smotru in v istih smereh pripadnikov učiteljskega poklica v najširšem pomenu te besede.

Seveda so izjeme. Vzroki so različni, predaleč bi našel, ako bi jih hotel navesti in vse do zadnjega ovreči kot neutemeljene in stvarne. To bi mogel z lahkoto, ker mi Sokoli nikogar ne silimo k sokolskemu delu, nimamo pravice nikogar klicati na odgovornost. Glavni vzrok pasivnosti je slepa vera v načelne nasprotnike sokolskega pokreta. Ta slepa vera pa daje učitelju slabo spričevalo o samostojnosti mišljenja, presojanja in odločevanja. Ne daje ji stvarne osnove niti bajka o našem brezverstvu.

V moji rodovini smo vsi sokolski — ne vem do kolikega kolena nazaj, kolikor nas pač še danes živi. A v tej sokolski rodovini ni o brezverstvu ni duha ni sluha. A logično bi moral biti ravno jaz največji brezbožnež na svetu! Razločujem pa politiko od vere in imam v svoji vesti strogo začrtano razdvojnico med eno in drugo. Borim se z moralo proti vsakemu zlonameremu poizkusu, da bi preplavila duševnost našega naroda mešanica in slepilo tega, kar ne sodi skupaj in kar skriva za mračnimi zavesami sebične in nemoralne smotre.

Tečaj brezposelnih učiteljskih abiturientov v Ljubljani

Brezposelnost, ki je zajela vse stanove po vsem svetu, ni prizanesla tudi učiteljskemu stanu pri nas. Že tretje leto čakajo absolventi učiteljskega študija na službo. Samo v dravski banovini je njih število veliko (okrog 800), v vsej državi pa čaka na zaposlitev 3000 mladih učiteljev. O tem so več ali manj ugibali in poročali naši časopisi, mladi absolventi pa so, prepričani samim sebi, čakali in iskali najrazličnejših poti, da se vsaj s kakršnokoli zaposlitvijo za silo pretolčejo v dobi brezposelnosti.

Končno so sklenili, da si sami poiščejo in poskrbijo za izboljšanje. Združili so se v »Odelek brezposelnih učiteljskih abiturientov« in se naslonili na JUU, sekcijo za dravsko banovino. Z lastno iniciativo so pripravljali in pripravili tečaj, ki se je vršil od 19. do 21. oktobra t. l. Da se je tečaj sploh mogel vršiti, je pripomogla banovina, ki je prispevala 1500 Din, dalje sekcija JUU, ki je prispevala za finansiranje tečaja 4000 Din. Mnogo so pripomogle tudi razna sreska učiteljska društva, ki so tečaj gmotno podprla. Ljubljansko učiteljsko društvo je darovalo 500 Din, sresko društvo Celje 300 Din, Radovljica 300 Din, Rogatec 300 Din, Šoštanj 100 Din, Slovenjgradec 100 Din in Laško 100 Din. — Zato se »Odelek brezposelnih učiteljskih abiturientov« najpriljubljeneje zahvaljuje banski upravi, sekciji JUU za izkazano pomoč ter vsem sreskim učiteljskim društvom, ki so v tako veliki meri materialno podprla tečaj.

Tečaj, ki ga je vestno in odlično organiziral odbor, v katerem so tov. Tomšič Janez kot predsednik, tov. Hosnar, Jordanova, Douganova, Turkova, Jenko Metoda, Zamljen Jože, Hameršak Emil in Jagodič Vojko, je imel predvsem namen najti in uporabiti vse poti, ki bi pripomogle k izboljšanju položaja brezposelnih učiteljskih abiturientov. V ta namen je prej omenjeni odbor proučil vse

O Sokolstvu sem v domovini in zunaj nje govoril nešteto krat. Napisal sem o sokolski ideji in o Tyrševih naukih že osem knjižic — pet v prozi, tri v verzih — štela člankov po vseh mogočih časopisih doma in drugod niti ne vem: vse zaradi tega, da bi dal vsakemu možnost objektivne presoje ideje same in sredstev, ki idejo prenašajo v življenje, in da dam izraza svojemu globokemu prepričanju: Sokolstvo je narodu neogibno potrebno, delo o Sokolstvu je nacionalna in državna dolžnost! A to dolžnost smatraj vsak kot prostovoljno prevzeto sodelništvo na izgradbi nacionalne kulture jugoslovenske zemlje in našega naroda, da bo prvi med prvimi na vsem svetu!

Bratje in sestre iz učiteljskega stanu stoje z menoj vred v nesebični službi domovine. Ta zavest je tako jaka, da je ne more omajati nobena zunanja moč.

Ukvarjam se z mislijo, da bi podrobneje pisal o vlogi učiteljstva v sokolski službi naroda in domovine. A prehitva me čas in sproti delo se kopiči vsak dan. Ne vem, če bom sploh mogel izvršiti vse načrte. Če ne, — vzemite, bratje in sestre, za dobro vse, kar sem povedal in napisal doslej. Potrudite se tudi sami, da se izpopolnite v spoznavanju ideje, kar vas najprej in najbolj približa k njeni lepoti in veličini. Oni sta mi dajali moč in svežost v vseh borbah življenja — naj kažeta tudi vsem vam pot k vzorom lepote, dobrote in resnice.

možnosti, ki bi pripomogle nastavitve brezposelnih. Drugi namen tečaja je bil, da bi dal brezposelnim pobudo za marljivo delo tudi v času nezaposelnosti.

Tečaja, ki se je vršil v dnevih 19., 20. in 21. t. m. v dvorani Delavske zbornice, se je udeležilo ca 300 brezposelnih abiturientov. Zastopani so bili absolventi ljubljanskega in mariborskega učiteljskega tečaja. Tečaj je otvorila v četrtek 19. t. m. dopoldan podpredsednica sekcije JUU, ga. Engelmannova, ki je v svojem govoru naglasila, da sekcija z zanimanjem sledi delovanju in težnjam brezposelnih abiturientov in da bo podvzela vse, kar je v njeni moči, za izboljšanje njih položaja.

Zatem je bil izvoljen odbor tečaja, v katerega so prišli tov. Tomšič Janez kot predsednik ter tov. Marion Sikst in Hameršak Emil.

Besedo je povzel predsednik Tomšič, ki je pozdravil načelnika prosvetnega oddelka banske uprave gosp. Jos. Breznika, podpredsednico sekcije JUU go. Engelmannovo, gg. predavatelja dr. Ozvalda in g. Poharca, ter vse navzoče. Predlagal je, da pošljejo tečajniki brzojavne pozdrave prosvetnemu ministru gospodu dr. Stankoviću, gospodu ministru dr. Albertu Kramerju, gospodu ministru Ivanu Puclju in gospodu banu dr. Dragu Marušiću, kar je bilo tudi storjeno. Predsednik je nadalje prečital pozdravno pismo gospoda ministra dr. Kramerja, v katerem pravi, da imajo brezposelni v njem svojega zaščitnika. Pismene pozdrave sta poslala tudi gg. ministra Ivan Puclj in Uzunović.

V nadaljnjem govoru je predsednik poudarjal, da je to prvi tečaj brezposelnih učiteljev v naši zgodovini, izražal je krepko nacionalno misel, ki preveva prav vse mlade brezposelne abituriente ter ljubezen do ju-

naškega vladarja, ki je vodil državo v težkih dneh do boljših časov.

K besedi se je oglašil načelnik prosvetnega oddelka g. Jos. Breznik, ki je pozdravil vse zborovalce in vzbudil v njih upanje na boljše čase, nakar se je pričel dnevni red, obstoječ iz predavanja g. E. Gangla in predavanja g. univ. prof. dr. Ozvalda.

1. »Učitelj in sokolstvo.« Mesto g. prvega podstaroste Sokola kraljevine Jugoslavije E. Gangla, ki se je opravičil radi nujne poti v Beograd, je predaval g. Poharc, ki je prečital iz Tyrševih poslanice najvažnejše odstavke o Sokolstvu.

2. »O vzgoji in vzgojevalcih« je predaval dr. Ozvald. V izčrpnem in globoko zasnovanem predavanju je predavatelj pokazal nekatere probleme sodobne vzgoje in ugotovil razna dejstva pri vzgoji in vzgojiteljih, ki so vredni, da se zanimamo zanje. Med drugim je dejal, da se čuti pri starih vedno manj sposobnosti za vzgojno delovanje, kar naj nadomesti učitelj v šoli. Predavanje je vzbudilo zanimivo debato, v katero so posegali udeleženci tečaja.

Na popoldanskem sporedu je bilo predavanje g. dr. Gogale, ki je predaval o temi »Življenje vzgaja«. Analiziral je vrednote, ki jih je ločil v duhovne in materialne ter jih razporedil po njih višini. Nadalje je ugotovil, da je današnji človek dal prednost materialnim vrednotam in zgubil smisel za duhovne vrednote, kar se kaže v našem življenju. Zaključil je, da je treba najti sintezo med duhovnimi in materialnimi vrednotami in da leži delo na onih redkih posameznikih, v katerih so živo občutene duhovne vrednote. Tudi o tem predavanju se je razvila zanimiva debata.

Za dr. Gogalo je predaval g. šolski upravitelj Štrukelj Ivan, »Iz prakse učitelja in šol. upravitelja«. Pokazal je praktično plat učiteljevega dela in življenja ter opozoril na razne stvari, ki jih sreča učitelj na kmetih ter pokazal, kako naj se ravna, da bo prav. Njegovim izvajanjem so sledili poslušalci z velikim zanimanjem.

Večeri so bili namenjeni debatam. Predavatelj so bili iz vrst brezposelnih abiturientov.

Prvi debatni večer je obsegal referat tov. Jagodiča, ki je govoril »O potrebi in ustanovitvi potovalnega fonda« ter koreferat tov. Uratariča »O potrebi ustanovitve oddelka prijateljev vaše kulture« ter koreferat tov. Turkove »O potrebi naše pomoči na vasi«.

Za uvod v debatni večer je zapel oktet nekaj narodnih pesmi. Referent Jagodič je govoril o prednostih in lepotah počitniškega potovanja, kjer dijak spozna svojo zemljo in ljudi ter si razširi svoje duševno obzorje. V debati so zborovalci sklenili, da bo nalašč zato izvoljeni odbor realiziral zamisel ustanovitve potovalnega fonda.

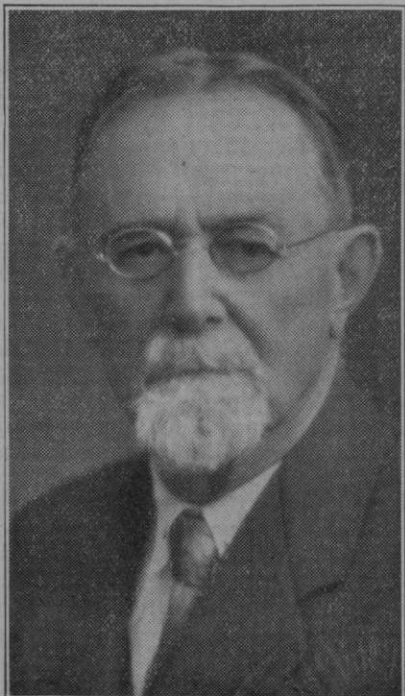
Tov. Uratarič je poudarjal, da se mora učitelj zanimati za narodne običaje in narodno blago, ker le tako more prodreti v dušo ljudi. Tov. Turkova pa je pokazala, kako naj se učiteljica praktično in koristno udeležuje pri izvenšolskem delu.

Dopoldanske ure naslednjega dne so bile namenjene hospitacijam na ljubljanskih osn. šolah. Zborovalci so se razdelili v več oddelkov in prisostvovali pouku v raznih razredih, da so tako dobili vsaj bežen utis in vpogled v delo svojih starejših tovarišev, ki že vrše svoje poklicno delo. Popoldne so se zopet zbrali v dvorani Del. zbornice, kjer sta jim predavatelja ga. Skulj-Grumova ter g. nadzornik Andrej Skulj osvetlila praktično plat učiteljevega dela in poklica. G. Skulj je govoril o delu in nalogah podeželskega učitelja, ga. Skulj-Grumova pa je referirala o temi »Učiteljica na deželi«. Iz obeh referatov so si poslušalci ustvarili sliko, kakšno delo in naloge jih čakajo, ko bodo vstopili v službo kot učitelji. — Za uvod v drugi debatni večer je zopet zapel kvartet nekaj lepih narodnih pesmi, kar je ustvarilo primerno razpolože-

Fant od fare

Zapoznali nekrolog † tov. Antonu Farčniku.

Takole se pehamo v vrtincu življenja, da čisto komaj opazimo, kako odpada list za listom tudi z drevesa našega stanu. Drug za

Anton Farčnik.

drugim dozorevajo in odhajajo mirno in spokojno tja, kjer ni bojev za obstanek, kjer ne razsajajo strasti in kjer ni življenje utegneno z obziri in predpisi, tja, kjer vlada večni mir in pokoj...

In vendar je bil marsikdo izmed njih cel mož, ki je dajal leta in leta prave življenja v svojem kraju. Marsikdo je bil močan in neporušljiv stebel, na katerega se je naslanjal ves okoliš, kadar je potreboval dela, kadar je iskal sveta in pomoči v stiskah življenja. Marsikdo izmed njih je bil kakor svetilnik ob razburkanem valovju življenja, ki je kazal pot do rešitve obupanim in potaplajočim.

Pa so odšli od nas tiho in neopaženo. In mi nismo našli tople besede ob njihovem slovesu, nismo našli trenutka, da bi jim napisali par skromnih besedi v spomin!

Tudi to dejstvo je trpek znak naše dobe, ki človeka goni in podi, da ne pride do oddiha, da ne najde samega sebe. Pri takih stvareh se zanašamo drug na drugega in konec je ta, da ne stori nihče nič v tem oziru.

Tako-le je bilo približno tudi z našim fantom od fare, s pokojnim tovarišem Antonom Farčnikom.

Že 29. junija je za večno zaspal. In še-le sedaj ob dnevu, posvečenem spominu vseh mrtvih, mu pišem skromno posmrtnico.

Komaj dobrih deset let sem poznal tega izrednega moža, ki je vodil šolo in življenje v Polzeli polnih trideset let. Pa ne samo šola in življenje na Polzeli, ampak tudi stanovsko življenje učiteljstva v vranskem okraju je bilo v njegovih rokah. Saj je predsedoval društvu celih dvajset let. V okrajnem šolskem svetu pa ga je zastopal in branil celo dvajsetpet let.

Že ti kratki podatki povedo dovolj glasno, da je bil pokojni Farčnik izreden mož in zaslužen tovariš, res, fant od fare, kar je tako rad rekel vsakemu, kogar je imel rad in ga cenil.

Dasi je bilo med nama skoraj trideset let starostne razlike, vendar sva se kaj hitro našla, umela in spoprijateljila, ko je l. 1922. prišel v Maribor uživati zaslužen pokoj k svojemu zetu tov. Tušaku. Prav rad je ob-

navljal spomine. Posebno pri srcu pa mu je bila naša Koroška, katere ni mogel pozabiti. V Celovcu je namreč po dovršenih šestih gimnazijskih razredih študiral eno leto na učiteljsko, napravil maturo in šel službovat l. novembra 1875. v Kotmaro vas. Kmalu na to je prišel v Glinje in zatem v Šmarjeto pri Borovljah, kjer si je izbral življenjsko družico in ostal ondi deset let. Ker pa so bile takrat na Štajerskem bolj urejene šolske razmere in tudi večji prejemki, je prosil za Polzelo in jo tudi dobil.

Ne paragrafi, ampak srce je takrat velevalo vsakemu pravemu učitelju, da se ni udeleževal samo med štirimi šolskimi stenami, ampak tudi izven šole. In pokojni Farčnik, ki je bil učitelj v najlepšem pomenu besede, se je udeleževal povsod, kjer je bilo potreba. Sodeloval je pri posojilnici, pri Sokolu, pri CMD. Mnogo bojev mu je provzročala nekaj let na Polzeli šulferajnska šola. Vsled njegovega vzornega šolskega in izvenšolskega dela je morala naposled klavirno propasti, kar mu je bilo v veliko zadoščenje.

Daleč na okrog je bil znan njegov šolski vrt, katerega je gojil z veliko ljubeznijo sebi v ponos in veselje ter Polzelanom v korist.

Ko je šel l. 1922. po štiridesetletnem vzornem delovanju v pokoj, je tudi v Mariboru kaj hitro našel samega sebe in — delo. Po smrti pokojnega Mihaela Nerata je bil imenovan za krajevno šolskega ogleda na krčevinski šoli, kjer je opravljal ta častni posel vzorno več let. V tistih letih je bila sedaj v vsej državi najmočnejša in najvzornjša mariborska Nabavljalna zadruga drž. uslužbencev šele v početku razvoja. Naš Farčnik je pri njej sodeloval v nadzornem odboru polnih šest let.

Že v prvih letih po prevratu si je mariborsko upokojeno učiteljstvo osnovalo svoj krožek ter imelo redne mesečne sestanke, da je gojilo tovarštvo, obnavljalo svoje spo-

mine ter se borilo za svoje pravice. Pri teh sestankih ni nikoli manjkalo našega fanta od fare, dokler mu je dopuščalo zdravje. Tovarštvo mu je bilo prav tako potrebno kakor vsakdanja hrana. Zato je ob vsaki priliki rad zahajal med učiteljstvo in z njim kramljal o časih, ki so bili.

Posebno vneto pa je zasledoval razvoj in napredek Učiteljskega doma v Mariboru. Med upokojenim učiteljstvom je zbiral članarino in ob raznih prilikah darove. Zbral je tekom let nad 3000 Din za naš dom in dočkal, da se je njegova zamisel uresničila.

Človeško življenje je še vedno nerazrešena uganika. To so pokazala tudi zadnja leta Toneta Farčnika.

Pred par leti smo v ožjem domačem krogu obhajali njegovo osemdesetletnico. Rojen je bil namreč 17. maja 1851. v Zalcu. In ob svoji osemdesetletnici je bil mož še čvrst in raven kakor sveča. Brada mu je začela stoprav siveti. Na glavi pa si mu težko našel siv las. Gladko lice mu je bilo še mladostno rdeče. Njegov duh je bil še prožen in spomin zanesljiv. Šalil se je z nami in prerokovali smo mu, da dočaka še devetdesetletnico in celo stoletnico.

Pa je prišlo drugače. Kmalu nato je začel duševno nenavadno naglo propadati. Spomin in zavest sta ga tako naglo zapuščala, da še nisem doživel takega slučaja. V družbo ni več zahajal. In kadar sem ga obiskal na domu, kjer ga je negovala z vso ljubeznijo njegova hčerka, gospa Tilda Tušakova, ni bil več mogoč razgovor. Le smehljaj se je in kvečjemu ponovil zadnjo besedo vprašanja.

In tako je ta vzoren, značajan in zaslužen mož po dveh letih hiranja odšel za vedno iz naših vrst skoro neopaženo.

Naj bo vzglednemu šolniku in tovarišu vsaj v teh vrsticah ohranjen spomin.

— ski.

nje. Za pevci je nastopila tov. Stana Zemljakova s problemom ženskega vprašanja. V svojem referatu je nakazala razne strani tega vprašanja, ki kažejo dejansko stanje današnje žene. Za njo je spregovoril tov. Jenko Metod »O našem odnosu do ženskega gibanja«. Orisal je razvoj ženskega gibanja od začetka do danes ter skušal podati objektivno sliko tega gibanja s svetle in senčne strani. Ko je končal, se je vnela najbolj zanimiva in živahna debata, v katero so zlasti posegale tovarišice. Vendar do končnega zaključka debata ni privedla, kar je dokaz, da je to vprašanje težko in zamotano.

Tretji in zadnji dan je privedel zanimanje zborovalcev do vrhunca. Dopoldne je predaval tov. Jagodič Vojko o temi: »Naši pogledi za poglabljanje učitelja v milje delovnega ljudstva«. K zborovanju je prispele tudi predsednik JUU, sekcije za dravsko banovino g. Ivan Dimnik, ki je v daljšem govoru pozdravil zborovalce, jim orisal njih dejanski položaj in naglašal pomen državljan-ske vzgoje. Obenem je poudaril veliko skrb in zanimanje sekcije za izboljšanje bednega stanja brezposelnih abiturientov.

Popoldne je prišel na vrsto težko pričakovani referat predsednika »Odseka brezposelnih abiturientov« tov. Janeza Tomšiča. Orisal je položaj brezposelnih, naglašal njih težko socialno stanje in posledice tega stanja na duševnost brezposelnih. Poudaril je, da je odbor odseka proučil vse možnosti zaposlitve ter pokazal sadove napornega dela odborov, ki so s pomočjo statistik prišli do zaključka:

1. da je v naši banovini 3783 osnovnošolskega učiteljstva (med temi 2369 učiteljic), razredov je 3505, razrednih učiteljev pa 3384; torej manjka 121 učna oseba;

2. da je banovina dosedaj nastavila 56 učiteljev kot dnevničarje;

3. da imajo nekateri razredi po 100, 150 ali celo 200 učencev. Če se uvedejo paralele, bi dobilo mesta ca 165 učiteljev;

4. v banovini je okrog 100 učiteljev s polno službeno dobo, ti naj se upokojijo, njih mesta pa naj zavzamejo brezposelni abiturienti. Poleg tega so še doslej nezasedena nekatera mesta;

5. da ni bil še nihče nastavljen na mesta, ki jih je predpisal letošnji »budžet«.

Potemtakem je praznih mest toliko, da bi se namestila vsaj ena učiteljska generacija iz l. 1931.

Veliko polemik je že povzročilo vprašanje dobro situiranih poročenih učiteljic. Da so si bili zborovalci čisto na jasnem, je odbor izdelal statistiko poročenih učiteljic in do-

gnal, da bi prišle v poštev le 103 učiteljice, ki so poročene z dobro situiranimi (trgovci, posestniki, inženjerji, sodniki, zdravniki, častniki etc.).

Na podlagi tega je bilo na tečaju sklenjeno, da odsek ne bo zahteval upokojitev poročenih učiteljic, ker moramo iskati rešitve drugod, ne pa v svojem stanu.

Predsednik je nadalje poročal, da je odbor izdelal poslanico, ki jo bodo delegati osebno izročili g. prosvetnemu ministru in mu poročali o položaju. Prepise poslanice pa bo odbor razposlal vsem gg. ministrom, senatorjem, nadalje vsem poslancem dravske banovine in vsem poslanskim klubom v državi, da bodo v budžetni parlamentarni debati zahtevali izredne kredite.

Odbor je poiskal stike s tovariši ostalih banovin. Iz nepopolnih statistik, ki jih je prejel je razvidno, da je v primorski banovini 30 brezposelnih, v vrbski banovini 70, v moravski banovini preko 100 ali pa še več. Iz ostalih banovin niso poslali poročil.

Ves tečaj je pokazal, da je stanje brezposelnih abiturientov sila neugodno. Vendar upamo, da bo brezposelna mladina ohranila svoj optimizem in da bo kljub neugodnim razmeram ostala zvesta sama sebi in narodu, da bo s svojim korakom v življenje pokazala svojo zrelost in sposobnost.

Kot zaključek tečaja se je vršila v soboto 21. t. m. zvečer akademija, kjer je nastopil kvartet z lepo izvajanimi točkami, dalje je nastopila tov. Milena Trostova, ki je dovršeno igrala na klavirju dve točki, Kosovelovo »Balado« je občuteno deklamiral Niko Slapar, vse poslušalce je očarala tov. Majda Lovšev-tova s svojim petjem, nalašč za ta tečaj je tov. Jagodič spisal dramsko sliko »Film našega življenja«, ki prikazuje pot mladega diplomiranega pedagoga od dne, ko prejme diplomsko prelo deložacije, beganja za podporo, redkih svetlih trenutkov in ekstaze do spoznanja, da je rešitev le v aktivnem delu.

Tečaj sam je dosegel, da so prisotni brezposelni spoznali svoj položaj in se razgibali, da bodo v času brezposelnosti zaposlili svojo duševnost s samozaposlovanjem.

Odsek pa je dobil pobudo za nadaljnje delo. Posredoval bo na merodajnih mestih za službe in skrbel, da jih bodo prejeli predvsem najstarejši in najbolj potrebni. Skrbel bo tudi za to, da bodo izginile protekcije in pripomogel k pravični razdelitvi mest.

Obenem si je nadel nalogo, da izvede podrobno organizacijo brezposelnih, ki naj skrbje za svoje duhovno izpolnjevanje ter si obenem z združenimi močmi pribore tudi vse materialne dobrine, ki jim po pravici gredo.

Splošne vesti

— **Stoletnica gimnazije v Kragujevcu.** Letos 5. novembra je praznovala gimnazija v Kragujevcu 100 letnico svojega obstoja, ki je v teku stoletja morala pretrpeti mnoge težkoče, dokler se ni razvila v eno izmed najbolj organiziranih in najuglednejših naših gimnazij. Ko jo je knez Miloš otvoril, je rekel, da hoče, da se v njej poučujejo oni predmeti, ki se poučujejo po takih evropskih šolah. Druga učenega načrta ni bilo, ker ni bilo niti učnih knjig za razne predmete. Skrb za vse to je bila prepuščena pedagoški umetnosti in vestnosti profesorjev, ki so vse to sami izdelali. Šele l. 1838. je predpisalo ministrstvo na kneževu odredbo prvi učni načrt za to gimnazijo. Iz te gimnazije so izšli mnogi voditelji srbskega naroda in gimnazija velja še danes za prvorazreden zavod. Proslave stoletnice znamenite srednje šole se je udeležil tudi Nj. V. kralj Aleksander I. S svojo prisotnostjo pri tej proslavi je naš vladar pokazal, kako zelo ceni delovanje tega zavoda za povzdigo kulture med srbskim delom našega naroda.

† Tovarišici gospe Ivančič-Dev

Poletje je minilo, prišla je jesen. Listje odpada. Odpadel je tudi najstarejši list v Ljutomeru.

Vedno še vedrega duha, vedno blagega srca. In ko smo najmanj pričakovali, je šla od nas. Tih, kakor je bilo tiho njeno življenje v zadnjih letih. Spoznala sem jo, ko je bila vzgojiteljica - učiteljica pri ugledni rodbini Hudovernikov v Ljubljani. Že takrat sem občudovala njene pedagoške sposobnosti.

Leta 1876. je odšla v Ljutomer, kjer je učiteljela na osnovni šoli celih 40 let.

Ni bila le vzorna učiteljica. Vzajala je tudi svoje učenke. katere je objela z vso svojo prav materinsko ljubeznijo. Inteligentna, naobrazena, vzorna gospa se je ob strani svojega — žal prerano umrlega — so-proga navduševala za narodno probujenje. Pri vseh narodnih prireditvah je sodelovala in vcepila svojim učenkam ljubezen do naroda, ljubezen do naše lepe domovine.

Bila je pa tudi dobra, vsikdar ljubezniva tovarišica.

Njena gostoljubnost — obče znana.

Vsakdo, kdor jo je poznal, jo je vzljudil in spoštoval. — Šla si od nas, gospa Nina, brez slovesa. A me, ki si nam bila tako dobra, tako ljuba. Te ohranimo v najlepšem, najblažjem spominu. Draga Nina. počivaj mirno v Bogu in uživaj sad svojih dobrih del!

— a.

— **Upokojitev g. Mostahiniča.** Z ukazom Nj. Vel. kralja od 9. oktobra je upokojen g. Mostahinič Anton, profesor moškega učiteljskega v Beogradu. — G. Mostahinič je bil del časa šef odseka v prosvetnem ministru, kjer se je pokazal kot vztrajen in marljiv delavec. Sedaj pa stopa v zaslužni pokoj.

— **Delovno občestvo voditeljev kmetsko-nadaljevalnih šol.** V ponedeljek 6. novembra dopoldne so imeli v Celju v okoliški šoli zborovanje učiteljev kmetsko - nadaljevalnih šol. Natančnejše poročilo sledi.

— **Nacionalne, gospodarske in socialne institucije; podpiranje.** Odl. kraljevske banske uprave. Kraljevska banska uprava z zadovoljstvom ugotavlja, da je učiteljstvo tako v mestih, posebno pa še na deželi vsestransko zaposleno z izvenskolskim delom in da so tudi uspehi tega dela lepi. Sreska načelstva se vabijo, naj povsod z vsemi razpoložljivimi sredstvi podpirajo iniciative učiteljstva za pririsanje kmetskih in gospodarskih tečajev za ustanavljanje Sokola ali sokol. čet, pevskih društev, čitalnic, šolskih odrov in drugih gospodarskih in socialnih institucij.

— **Vpisovanje učencev v manjšinske šole.** (Odl. kraljevske banske uprave.) Dogaja se, da vpisujejo starši iz šolskih okolišev, kjer ni manjšinskih razredov, v te razrede spadajoče otroke v manjšinske razrede sosednje šole. — Tako prešolanje pa po zakonu ni dovoljeno, saj pravi § 46. zakona o narodnih šolah v svojem 3. odstavku: V krajih, kjer so šoloobvezni otroci narodnih manjšin, ki po svojem številu ne morejo imeti pouka v materinem jeziku, morajo ti otroci hoditi v šolo z državnim učnim jezikom. Sreska načelstva naj od podrejenih šolskih upraviteljev in krajevnih šolskih odborov zahtevajo strogo izvajanje zakona. Glede vpisa otrok v manjšinske šole z ozirom na njih narodnost prejme naslov poseben ministrski odlok pod IV. No. 14470/1. V krajih, kjer je jugoslovanski živelj v manjšini, mora biti temu zajamčen pouk v materinščini. Učitelj je v tem primeru dolžan poučevati v od-delkih.

— **Gg. Gustav Šilih, Matija Senkovič in Ivan Tomažič** so v »Učiteljskem tovarišu« od 3. novembra 1933. »s. r.« potrdili, da so hudi na me, in ne samo na me, ampak hkratu i na vse tiste ljudi pa reči, ki so tako ali tako v zvezi z menoj. A huda volja se jim, »ak« prav uči me v revah skušnja moja«, jemlje največ odtod, da ne jezdim na njihovih konjičkih. Odgovoriti pa bi na zagrenenost in zastrupitev njihove duše ne znal prikladneje, negoli s Sprangerjevimi besedami, ko sem v uvodu k predavanjem letošnjega zimskega semestra svojim slušateljem in slušateljicam dejal: »Kot raziskovalec govorim v pojmihi in kategorijah. Toda govorim samo tistim, ki znajo vse to zopet izpremeniti v življenje, dejanje in ljubezen.«

K. Ozvald.

— **Še eno pojasnilo k Antauerjevi knjigi »Do stvarnega uka v elementarnem razredu«.** V zadnji številki »Učiteljskega tovariša« z

DAMSKI jesenski in zimski PLAŠČ,

ki vam ga dobavi

Nizka cena!

DRAGO GORUP & Co.

Nizka cena!

LJUBLJANA, Miklošičeva c. 16 I.

je zadnje mode, najboljše kvalitete, prvorazredno delo.

dne 2. t. m. je med splošnimi vestmi priobčeno pojasnilo trojice odborov Slovenske šolske Matice iz Maribora v pogledu založbe zgoraj omenjene knjige. Ker tudi to pojasnilo imenuje podpisano zadrujo, ki jo navaja predgovor in priporočilo same knjige, a tudi ocenjevalec v »Jutru«, češ, zakaj ni tega dela založila Učiteljska tiskarna, smo primorani, da v interesu dobrega imena naše zadruge dodajamo nastopno pojasnilo: Antauerjev rokopis smo izročili v oceno trem strokovnjakom. Vse te tri ocene so bile take, da smo morali založbo odkloniti. — V Ljubljani, dne 7. novembra 1933. — Učiteljska tiskarna v Ljubljani, r. z. z. o. z.

E. L. Gangl: Moja pot. Učiteljska tiskarna se je odločila, da natisne in založi Ganglove zbrane spise za mladino. Pred nami je prvih pet zvezkov v elegantni opremi in lepem tisku. Ilustracije je narisal prof. Saša Santel. Gangl se je mladini priljubil, zato bo rada segla po lepi zbirki, da si obogati svojo knjižnico s celokupno mladinsko literaturo svojega ljubljena. V prvi knjigi so pripovedni spisi, med drugimi: Najboljše zdravilo in Vinski brat. V drugi so povesti: Stric iz Amerike, Beraška vas, Boštjančičev dom in Logarjevi. V tretji knjigi so povesti: Zadnja pot, Po meso in moko, Pri Makovih, Zlato mesto. Povesti Kapetan Hrnjak in Tatiš so v četrti knjigi. V peti knjigi so zbrane nastopne gledališke igre: Pod milim nebom, God tete Klotilde, Beli dvorec, Filozof, Materine sanje. Teh pet zvezkov je že izšlo in se naročnikom razpošiljajo. Do Velike noči pa izide še ostalih pet knjig. V šesti knjigi bodo zbrane gledališke igre, v sedmi in osmi bo zopet pripovedna vsebina, v deveti legende, basni, pravljice in pripovedke, v deseti pa pesmi. Vseh deset knjig bo obsegalo 100 tiskovnih pol. Cena elegantno v celo platno vezani knjigi je 42 Din, vsej zbirki ob takojšnjem plačilu 320 Din. Zbirka pa se naroča tudi proti dvanaest mesečnim obrokom po 32 Din. V pol-usnje vezana zbirka stane 120 Din, v celo usnje vezana pa 180 Din več. Priporočamo nabavo res lepe zbirke, ki bo kras vsem šolskim in otroškim knjižnicam. Naj ne bo nobene šole, ki si ne bi naročila Zbranih Ganglovih spisov za mladino in s tem obogatila svojo knjižnico in postavila našemu Ganglu v njej lep spomenik.

— A. Mohor — Kosovska drama. Ker se bližajo državni prazniki, opozarja avtor

Izjave k sporu v organizaciji JUU

SEKCIJA JUU ZA SAVSKO BANOVINO je poslala z dopisom od 31. X. 1933. priloženi dopis s prošnjo in objavo in s pripombo, da naj se smatra kot odgovor na poziv k anketi v »Učit. tov.« z dne 26. okt. 1933. Dopis glasi:

OBAVIJEST UČITELJSKIM DRUŠTVIMA SAVSKE BANOVINE

poslije sjednice glavnoga odbora JUU u Beogradu 19. i 20. oktobra 1933:

»U vezi sa ranijom obavijesti naše sekcije uprave pred nedavno održanu sjednicu glavnoga odbora Jugoslovenskoga učiteljskoga udruženja pripočuje se sada učiteljskim društvima i učiteljstvu Savske banovine, da se i na skupštinama kao i u čitavom svom društvenom radu treba pridržavati smjernica u saopćenju glavnoga odbora iz sjednice od 19. o. m., koje je dano u »Narodnoj prosvjeti« br. 17 od 22. o. m., time, da je u našu organizaciju spomenutim odlukama glavnoga odbora vraćeno potpuno redovno stanje u svim pravcima nje-noga djelovanja. Dosljedno tomu neće se ni u komu slučaju sazivati izvanredna učiteljska skupština niti će se provoditi izbor novoga izvršnoga odbora od redovne skupštine Udruženja u avgustu 1934. g., kada se svršava trogodišnji period čitavoj glavnoj upravi. Ujedno se učiteljstvo upozoruje na izjavu predsjednika Udruženja Damjana Rašića u istom staleškom listu br. 18 od danas, kojom je naposljetku potpuno utvrđeno, da pretsjednik na ovogodišnjoj skupštini u Ljubljani nije ničim i nikako povrijedio ili dijelio učiteljstvo jugo-istočnih krajeva u pogledu nacionalnoga shvaćanja odnosno opredeljenja. Sve ovome protivne vijesti ne odgovaraju pravom stanju stvari, svojevoljne su i nisu niukoliko mjerodavne.«

Uz ovo saopćenje prilaže Vam se ujedno kominike iz spomenute sjednice glavnoga odbora (glej »Uč. tov.« št. 12 z dne 26. X. 1933), u potpunom tekstu, a tako i tačan tekst iz govora pretsjednika Damjana Rašića na skupšti-

»Kosovske drame« cenjena šol. upraviteljstva, da ima še nekaj zaloge. Naroča se pri avtorju Maribor, Ob jarku 6, ter stane komad 5 Din. Mnogo upraviteljev pa je že v preteklem šol. letu igrice naročilo in prejelo, a še ne plačalo. Naprošajo se, da malenkostno vsoto čim prej poravnajo.

Osebnе zadeve

— **Praktični učiteljski izpiti v Ljubljani** so bili na drž. učiteljski šoli v dneh od 20. do 28. oktobra t. l. pod predsedstvom direktorja Nandeta Marolta. K izpitu se je oglasilo 10 kandidatov in 19 kandidat. Izpit so položili z odličnim uspehom: Zakovšek Josip, učitelj v Sv. Križu, srez Krško; s prav dobrim uspehom: Bon Alojzija, učiteljica v Podgradu, srez Novo mesto; Levičar Marija, učiteljica v St. Vidu, srez Litija; Pirc Milena, učiteljica v Senčurju, srez Kranj; Pizzulin Rudolf, učitelj v Vel. Laščah, srez Kočevje; Potokar Rafaela, učiteljica v Sv. Križu, srez Litija; Svetina Franciška, učiteljica v Kapelah, srez Brežice; Zlebnik Ema, učiteljica v Orehovic, srez Novo mesto; z dobrim uspehom: Aljančič Marija, učiteljica v Trebelnem, srez Krško; Dežman Alojzija, učitelj v Gotenici, srez Kočevje; Gabrič-Iskra Marija, učiteljica v Boh. Bistrici, srez Radovljica; Kobal-Fischer Helena, Kamnik; Kraje Justina, učiteljica pri Sv. Antonu, srez Brežice; Kramar Fran, učitelj na Blanci, srez Brežice; Majnik Anton, učitelj v Žvirčah, srez Novo mesto; Rihar Rozalija, učiteljica pri Sv. Miklavžu, srez Laško; Skalamera Neda, učiteljica v Brigi, srez Kočevje in Zazula Pavla, učiteljica na Vrhu pri Sv. Treh Kraljih, srez Logatec. Reprobiranih je bilo 5 kandidatov in 6 kandidat. Istočasno pa je položila Zirkelbach Ljubica, otroška vrtnarica v St. Vidu nad Ljubljano, praktični vrtnariški izpit z dobrim uspehom. — Ravnateljstvo drž. učiteljske šole v Ljubljani. Direktor: N. Marolt.

— **Napredovali so:** Bezjak Justina, zabilavila v Ptuj v IX. skupino; v VIII. skupino: Vižintin Rudolf, učitelj iz Sv. Jurja v Sl. gor.; Prešeren Vida, učiteljica iz Banjalo; Puppis Alojzija iz Nedelice; Potočnik Pavla iz Donačke gore; Kocuvan Milan iz Dobja; Parfaut Barbara iz Vidoncv; Poznik Ana iz Ptuja; Poberaj Viktorija iz Šmartna ob Paki.

ni u Ljubljani (gl. »Uč. tov.« št. 6 dne 14. IX. in »Uč. tov.« št. 13 z dne 2. IX. 1933), u avgustu, iz koga se nesumnjivo vidi, da je opozicija taj pasus njegova govora poslije ljubljanske skupštine iskrivila i prikazivala u skroz protivnom značenju, dok ono što je zaista pretsjednik Rašić rekao u pogledu jugoslovenske nacionalne ideologije može s punom savjesti da potpiše svaki učitelj i učiteljica s područja naše sekcije.

Skrećemo pažnju svima društvima, da na daljim svojim jesenskim skupštinama o. g. postupe isključivo vođeni razlozima i stalnom brigom ogromne većine glavnoga odbora (faktično stanje u čitavom glavnom odboru sada je u omjeru tačno 27 članova većine prema 9 članova opozicije, koji su izjavili, da će se apstinirati od rada), i da se nikako niko ne dađe navesti na sklizav put »izjava nepovjerenja« izvršnom odboru, prvo s toga, što učiteljstvo i organizacija u Savskoj banovini ne samo da nemaju nikakvih povoda za to, nego, naprotiv, imadu mnogo razloga za puno povjerenje i zahvalnost centralnoj upravi na čelu s pretsjednikom Rašićem za svu njihovu brigu i prijateljstvo prema nama, i drugo, što takve izjave ne bi bile niukoliko ni ozbiljne obzirom na spomenute odluke glavnoga odbora, kojima su sva prepora pitanja u Udruženju riješena tako, da će konačno o njima odlučiti jedino redovna skupština Udruženja, i niko drugi.

Jednako upozoravamo sva naša društva, da ne povjeravaju ni izjavama, ni pisnu u listovima kao ni nikojim drugim sredstvima opozicije, jer sve to u najvećoj većini niti odgovara istini u pogledu navoda, niti može da doprinese sredivanju prilika u Udruženju, pogotovo, kada bi, da se postupilo u glavnom odboru prema predlogu opozicije, naša organizacija došla u položaj, da se u njoj uvede iznimno stanje, protivno kako pravilima i poslovniku tako i svim dobroskvaćenim interesima našega reda i organizacije, a što se nije dogodilo još nikada dosad.

Ovom prilikom moramo, nažalost i protivno našem shvaćanju i osjećanju, da naglasimo karakterističnu činjenicu, da je naša opozicija u glavnom odboru, — koja je, uostalom, sada u glavnu našu upravu došla prviput, s novim ljudima, — nastojala da bilo kojim načinom razbije slogu i poredak u našim redovima ovde, a pod firmom neke nove staleške »ljubavi i mira« dok sama opozicija od unapred postavljenooga svoгаа ultimatumaa nije htjela da odstupi ni za najmanju sitnicu, pa sva odgovornost za njihovo odvajanje i pada isključivo na njih. Još treba istaknuti, da, prvo, ne stoji da je učiteljstvo banovina Vardarske, Moravske i Zetske jednodušno u »osudi« pretsjednika Rašića, nego smo se uvjerali, da današnja momentana opozicija Rašićeva imade

opet i te kako jaku opoziciju protiv sebi u tim banovinama, a posebno nikako nije sigurno čija je većina, stvarno u banovini Drinskoj i u gradu Beogradu, dok u preostalim pet sekciji, koje čine apsolutnu većinu i društava i članstva, opozicija imade vrlo malo uporišta. Na društvima u našoj banovini, i na svijesti našega članstva, kao najbrojnijega u JUU, težište je sada situacije, te da se zajedno s ostalim prijateljskim sekcijama, i istomišljenicima i u sekcijama opozicije, provede do redovne zemaljske skupštine prijeko potrebno ozdravljenje u našem Udruženju.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana — Frančiškanska ulica 6

Moramo da ispravimo i novinske vijesti sa saopćenjem opozicije poslije sjednice glavnog odbora, da nikakve predloge ni izjave opozicije nije potpisao novi pretsjednik sekcije za Drinsku banovinu, štaviše, on se nije ni apstinirao od rada u glavnom odboru, već je prisustvovao svima sjednicama dokraja. Uz opoziciju iz ovih krajeva (kada su tako već podijelili i ovaj put opozicionari našu organizaciju) pristao je jedan jedini član, Dušan Šestan iz Ptuj, dok su uz većinu na saradnji i jedan član iz Moravske banovine te predstavnik sekcije grada Beograda.

Uvjereni, da se naša društva i članstvo neće dati na kolebanje ni u ovoj prilici, molimo, da se sva ova naša saopćenja pročitaju u cijelosti u svima jesenskim skupštinama, da se ima puno povjerenje kako u sekciju tako i u centralnu upravu, sve do redovne skupštine, pogotovo, kada je sekcija uprava u najvećem zauzimanju oko sređivanja učiteljske imovine i opravaka učiteljskih domova u Zagrebu, a glavna uprava u Beogradu u jednakom radu za finansijsko unapređenje Udruženja i na zastupanju naših životnih interesa u različitim vrlo važnim pitanjima, kao i da se iskaže priznanje na dosadašnjoj svijesti učiteljsva Savske banovine, uz naše srdačne drugarske pozdrave.

Pretsjednik sekcije JUU — za savsko banov.: Gjuro Logomerac, tajnik sekcije: Ljuboj Babić; članovi glavnoga odbora iz Savske banovine: Julka Patriarh. I potpretsjednik JUU, Josip Pezelj, Jovan Milojević.

Učiteljski pravnik

STANARINA UČITELJSTVA NARODNIH ŠOL

Ministrstvo prosvete je z odlokom z dne 26. IX. 1933. O. N. br. 62464 popolnilo svoj prvotni razpis glede postopka pri obravnavi spornih stanarin z dne 23. VI. 1933. O. N. br. 43086 nastopno:

1. protiv presude Upravnog suda ima se pravo žalbe podnositi Državnemu savetu ne u roku od 30 dana, kako je u pom. raspisu omaškom naznačeno prilikom prepisivanja, već u roku od 15 dana po prijemu presude.

2. u slučaju kada opština neće da izda nikakvo rešenje i posle 3 meseca od dana kada je naročitim aktom ponovno traženo, neće se podnositi tužbu nadležnom Upravnom sudu, kao što je rečeno u pom. raspisu, nego će stranka tražiti kod nadležne nadzorne vlasti (za gradove banska uprava, za opštinska poglavarstva sresko načelstvo) radi toga da ova prisili opšt. vlast na vršenje dužnosti t. j. na izdavanje rešenja.

Učiteljstvo naj torej pri eventualnem vlaganju pritožb zaradi sporne stanarine upoštevava navedena navodila ministrstva prosvete.

Mladinska matica

—mm Prva številka »Našega roda« je — sodeč po poročilih s šol — precej ugajala. Tiskala se je v nakladi od 20.000 izv. Število naročnikov je padlo od lanske 1. številke za 1.500. Na mnogih šolah se je število naročnikov celo zvišalo, vendar imamo še precej šol, kjer ni niti enega naročnika. Med temi so tudi večrazredne šole in ne baš v

najrevnejših krajih. Nekdo nam je svetoval, naj bi navedli seznam teh šol.

Druga številka »Našega roda« bo še bolj zanimiva in pestra kot prva. To bo Miklavževa številka. Na uvodnem mestu prinese Pregledno poslanico slovenski mladini ob pisateljevi petdesetletnici. Ob obletnici smrti velikega mladinskega pisatelja Milčinskega se nam je posrečilo dobiti še prav zanimivo satirično zgodbo, ki bo mladini za posladek. Tudi najmlajši pridejo s to številko na svoj račun. Z raznimi prispevki so zastopani še Magajna, Ribičič, Klemenčič, Mara Husova, Milkovič, Černejeva, Tauferjeva in dr. Ilustracije pa so izdelali Bambič, Gaspari, Jakac, Pirnat in Trpin. Zanimiv bo opis turneje »Trboveljskih Slavčkov«. — Ta številka bo imela novo naslovno stran. Na novo se vpele tudi rubrika »Otroška delavnica«, ki je morala zadnjič zaradi pomanjkanja prostora izpasti.

KNJIGARNA

UČITELJSKE TISKARNE

Ljubljana — Frančiškanska ulica 6

Popust na cenah pri naših knjigah se je obnesel. V teh treh tednih smo razprodali toliko knjig, da imamo od nekaterih letnikov le še nekaj izvodov. Pošle so pa popolnoma: Kresnice I, Kresnice II, Kresnice V. Pod grajskim jarmom, Mizica, pogrnj se, Lukec išče očeta, Zgodbe kavke Katke Sadjarčki, Zgodbe z Južnega morja in Botra z griča.

Številke nekompletnega letnika »Našega roda« 1932/33 t. j. št. 3, 4, 5, 6, 7, 8 oddajamo pri naročilu nad 20 izvodov po 20 par samo, da izpraznimo zalogo. Opozarjamo na to izredno priliko posebno siromašne šole.

Šolski radio

—r. VII. teden. V torek dne 14. novembra bo predaval g. Viktor Petkovšek »Kako se pripravlja narava na zimsko spanje.« Spored: 1. Letni časi v koledarju in v prosti naravi. 2. Mrtva priroda in zima. 3. Zima in spremembe v rastlinskem svetu. 4. Vpliv zime na živalstvo. V petek dne 17. novembra bo imel g. Pero Horn vzgojno predavanje »Moje laži« po sledečem sporedu: 1. Kdaj lažem? 2. Zakaj lažem? 3. Samoljubje — laž. 4. Kako se odvadim laži?

Stanovska organizacija JUU

Iz sekcije

—s Podpore za tečaj brezposelnih uč. abiturientov. Vsa ona sreska učiteljska društva, ki so sklenila dati podporo za tečaj brezposelnih učiteljskih abiturientov, prosimo, da denar takoj nakažejo blagajni sekcije. Vodstvo sekcije je plačalo že v naprej vse stroške tečaja.

—s Obrambni sklad in pravni konzulent. Večina društev, t. j. 17 je že poslala sklep glede pravnega konzulenta in obrambnega sklada. Radi nujnosti poslovanja prosimo še ostalih 16 društev, da o predmetu sklepajo in nam pošljejo poročilo.

—s Evidenca neorganiziranega učiteljstva. Ob priliki zadnjih premestitev in upokojitev se je pokazala nujna potreba, da društva vodijo evidenco neorganiziranega učiteljstva. Zgodijo se primeri, da se obračajo na vodstvo sekcije za intervencije tudi nečlani. V takih primerih so nam seznanili neorganiziranega učiteljstva v smislu naše okrožnice 511 z dne 16. 9. 1933. neobhodno potrebni.

—s Javno udejstvovanje učiteljstva. 10 učiteljskih društev je že poslalo poročilo o javnem udejstvovanju. Kakor je razvidno iz poslanega materiala, se nekatera društva dobro zavedajo važnosti teh poročil. Neko društvo je izdelalo seznam res vzorno z jasno razvidnimi rubrikami: ime, kraj službovanja, delovanje in funkcije pri občinah, kulturnih, socialnih, gospodarskih in drugih ustanovah. Pohitite s poročili!

—s Poslovnik za stanovsko razsodišče. Sklen glede poslovnika za stanovsko razsodišče je dostavilo šele eno društvo. Na prvem zborovanju naj bi društva sklepala tudi o poslovniku.

—s Pristop k učiteljskim gospodarskim ustanovam. Pred kratkim sta pristopili dve društvi z deleži kot zadržnika k Učiteljski tiskarni in k zdraviliškemu domu v Rogaški Slatini. Pozdravljamo te ukrepe in toplo priporočamo pristop vsem društvom in vsem tovarišem.

—s Zaščita članstva. V letošnjem poslovnem letu od 1. VII. dalje je sprejelo vodstvo sekcije 59 zaščitnih primerov. V večini primerov je zaščitno postopanje uspelo, za druge je pa delo v teku. Iz velikega števila primerov je jasno razvidno, kako važna je zaščita članstva.

—s Sekcija je bila zastopana. Na povabilo ZKD se je udeležil slavnostnega obnege zboru v nedeljo 5. novembra 1933 predsednik tov. Dimnik. Pozdravil je navzoče v imenu JUU in jim tolmačil organizacno stališče do kulturnega in gospodarskega delovanja med narodom. — Na pripravljajni seji za spominsko obletnico Rapalske pogodbe je zastopal sekcijo tov. Gregorič. Predavanje

Učiteljska knjigarna podružnica

Maribor — Tyrševa ulica šte. 44

se bo vršilo 12. novembra v Ljubljani. — Na delovnem občestvu voditeljev kmet. gospodinskih nadaljevalnih šol, ki se je vršilo 6. nov. v Celju, je bila sekcija na povabilo banske uprave zastopana po tov. A. Skulju.

Iz društev:

VABILO:

— JUU SRESKO DRUŠTVO KAMNIK zboruje dne 18. nov. točno ob 9. uri v hotelu »Miklič« v Ljubljani s sledečim dnevnim redom: 1. Predavanje o postanku svetovja in življenja na njem (tov. Peterlin). 2. Delovni program za leto 1933/34. 3. Pravilnik o discipl. postopku v organizaciji. 4. Stanovske zadeve in predlogi. 5. Slučajnosti. — Udeležba strogo obvezna. Odbor.

Novosti na knjižnem trgu

—k E. L. Gangl: Tyrševo poslanstvo. Sokolska knjižnica 10. zvezek, izdala Jugoslovanska Sokolska Matica. V knjižici je v jasni luči prikazana duhovna podoba ustanovitelja Sokolstva — dr. Miroslava Tyrša. Knjižica bo prav dobro služila bratom in sestram na sa-veznih, župnih in društvenih prednjaških in prosvetnih tečajih. V knjižici imajo na razpolago predavatelji ob raznih svečanostih in prireditvah in pri vzgojnem delu v društvi primerno in zbrano snov. S tem zvezkom »Sokolske knjižnice« je brez dvoma ustrezno obćim koristim in potrebam našega Sokolstva. Toplo priporočamo!

—k Pavel Golja, »Kulturna prireditve v Črni mlaki«. Kot 11. zvezek zbirke »Slovenske poti«, ki jo izdaja Tiskovna zadruga v Ljubljani, je pravkar izšla nova, še ne upri-zorjena veseloigra pesnika in dramatika, ravnatelj ljubljanske drame Pavla Golje »Kulturna prireditve v Črni mlaki«. Nova veseloigra je nekaka naša komedija zmešnjav. — Okusno opremljena knjiga stane Din 32.— in se dobi v knjigarni Tiskovne zadruge, Ljubljana, Šelenburgova ulica 3.

Engelbert L. Gangl:

Moja pot

ZAHTEVAJTE PROSPEKT!
NAROČITE TAKOJ!

Tako se imenujejo Ganglovi zbrani spisi za mladino, ki smo jih pravkar izdali.

Delo obsega 10 knjig, vsaka po 10 tiskovnih pol.

Za odpravo pripravljenih je prvih 5 knjig, ostale pa izidejo do Velike noči 1934.

Cena v platnu vezani knjigi Din 42.—, vsej zbirki Din 320.—, ali u 12 mesečnih obrokih po Din 32.—.

Knjigarna Učiteljske tiskarne
Ljubljana, Frančiškanska 6 — Maribor, Tyrševa 44

Pelikan RADIRKA

ZA NAVADNE
KOPIRNE
IN BARVNE
SVINČNIKE

GÜNTHER WAGNER k. d.,

Zagreb — Poštni predal št. 94

NA DELO ZA NAŠE DOMOVE!
VSA NAROČILA POTOM UGP.

Oddelek za učila

Ljubljana
Maribor

—k Materinski jezik u našim narodnim školama (Metodika radne obuke u nižim i višim osnovnim, građanskim i nižim srednjim školama) od Saliha Ljubunčiča. V knjigi je vsestransko obdelan najvažnejši šolski predmet za vseh osem šolskih let. V knjigi je tudi lepo število ilustracij. Knjiga ima 250 strani velike osmerke in stane 40 Din. Naroča se pri pisatelju v Zagrebu. Džordžičeva ul. 17.

Listnica uredništva

Zaradi pičlega prostora nismo mogli objaviti vseh poslanih prispevkov. Pride na vrsto! Prosimo oprostjenja.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

FR. P. ZAJEC
izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplovere, risalno orodje, mikroskope, foto-aparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.

ZAMENJAVA.

Kateri tovariš bi zamenjal svoje učiteljsko mesto z mestom v Kostanjevici na Krki. — Ponudbe na upravo »Učit. tov.« pod »Kostanjevica«.

Šolske knjige

za vse kategorije šol in po najnovejših izdajah

Šolske zvezke

vsakovrstne, za šolske in domače vaje

Šolske potrebščine

za vse mogoče šolske zahteve Vam nudi vedno

KNJIGARNA UČITELJSKE TISKARNE

LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA ULICA 6 — MARIBOR, TYRŠEVA ULICA 44

KDOR OGLAŠUJE
TA NAPREDUJE!

VELETRGOVINA

F. König

Velika izbira igrač, galanterijskega blaga in gramofonov, kakor tudi žepnih predmetov in raznih kovčegov.

Za dame

elegantne damske plašče in kstume, od cenejšega do finega, izgotavljamo po meri

Za gospode

vsakovrstne obleke in površne suknje po meri, že od nizkih cen navzgor

Za dame in gospode

vsa sportna oblačila kakor: trenčkoti, dežni plašči, pum-parice, vsakovrstne specialne jopiče za sport, ter vsa smučarska oblačila

Za deco

plaščiki

K. PUČNIK

Šelenburgova ulica šte. 1 nasproti kavarne »Zvezda«

Za cenjeno učiteljstvo znatno nižje cene in ugodnosti odplačevanja!